

Komunikacijske dejavnosti

- **poslušanje** (receptivna dejavnost),
- **govorjenje** (produktivna dejavnost),
- **branje** (receptivna dejavnost),
- **pisanje** (produktivna dejavnost).

Kaj je branje?

- Še ni enoznačne definicije,
- “reading” (branje) izhaja iz anglosaksonske besede “readan” (poučiti se),
- s pomočjo branja se nekaj naučimo, pridobimo nove informacije oz. se o nečem poučimo,
- je proces dekodiranja besed oz. vzpostavitve odnosa črka-glas.

Pomemben vpliv na celotni potek razvoja posameznikovega branja

- razvijanje nekaterih **sposobnosti, spretnosti in znanja** v posameznih obdobjih bralnega razvoja;
- v začetnem obdobju učenja branja je razvoj v najtesnejši povezavi **s sposobnostjo spajanja glasov v besede** in **sposobnostjo manipuliranja z glasovi**;
- **razvite sposobnosti glasovnega zavedanja in avtomatizirano glasovno procesiranje** so pogoj za razvoj učinkovitega branja pri izkušenem bralcu (sočasna raba glasovne in leksikalne strategije).

Glasovno zavedanje
uvrščamo med metajezikovne
**sposobnosti glasovnega
procesiranja jezika.**

Glasovno zavedanje je
vzročno in vzajemno povezano
z učenjem branja.

Specifične bralne težave lahko
izvirajo tudi **iz pomanjkljive**
otrokove izkušnje ali učenja (in
ne zaradi kognitivnega
primanjkljaja).

Najvišja raven glasovnega
zavedanja je fonemično
zavedanje.

Fonemično zavedanje vključuje:

- **prepoznavanje** (identifikacijo) glasov v glasovni verigi,
- manipuliranje s temi glasovi v glasovni verigi: **opuščanje** (redukcija), **dodajanje** (adicija) ali **nadomeščanje** (substitucija) glasov,
- **členjenje** (segmentacija) glasovne verige na glasove in **spajanje** glasov v besede.

Spretnosti glasovnega zavedanja se pri otroku razvijajo skladno z njegovo starostjo in miselnim razvojem.

Ravni glasovnega zavedanja

- rime (manj zahtevne dejavnosti),
- členjenje povedi,
- členjenje in spajanje zlogov,
- členjenje in spajanje začetkov in koncev,
- členjenje in spajanje posamičnih fonemov (zahtevnejše dejavnosti) (Chard in Dickson, 1999).

Didaktična načela razvijanja glasovnega zavedanja

P znane besede (pozornost glasovni zaznava)	D pomen besede	Z neznane besede (pozor. pomenu besede)
krajše besede ne obremenjujejo spomina	dolžina besede	ob daljših besedah obremenitev spomina večja
bes. s soglas. sklopom	glasovna zgradba besede	bes. brez soglas. sklopa

P rime (členjene na zloge)	D velikost glas. enote in raven gl. zavedanja	Z členjenje na glasove v besedi
začetni/končni glasovi	mesto glasu	glasovi znotraj besede
podaljšani glasovi	razvoj govornega aparata ...	- zaporniki, - soglas. sklopi, - npr. r, l

Na dekodiranje pri opismenjevanju vpliva:

- proces **vidnega zaznavanja** (zaznavanje/prepoznavanje grafičnih simbolov);
- proces **slušnega zaznavanja** (glasovno razčlenjevanje /fonemska segmentacija/ in glasovno razločevanje /fonemska diskriminacija/).

Razvoj vidnega razločevanja

- od razločevanja predmetov,
- prek razločevanja bolj abstraktnih predmetov (npr. geometrijskih likov),
- do razločevanja simbolov (npr. črk).

Razvoj slušnega zaznavanja

1. Učenci poslušajo **različne zvoke, posamezne besede in povedi**.
2. Poslušajo posamezne besede, v besedah prepoznavajo in ponavljajo:
 - **zloge** in njihovo zaporedje,
 - **začetni/končni zlog** ter navajajo besede na isti začetni/končni zlog,
 - **začetni/končni glas** ter navajajo besede na isti začetni/končni glas,
 - **glasove** in njihovo zaporedje.

Pomen merjenja glasovnega zavedanja:

- odkrivanje specifičnih primanjkljajev pri otrocih in odraslih (diagnostične ali terapevtske študije);
- zgodnje odkrivanje učencev s poznejšimi specifičnimi težavami pri začetnem opismenjevanju in bralni pismenosti (prediktivne študije);
- spremljanje napredka učencev, ki so deležni programa razvijanja glasovnega zavedanja (eksperimentalne študije).